

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERL. ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 196

Deel IX.

1 Maart 1934.

Adres der Redactie (tijdelijk) :

Prof. Dr. J. C. H. DE MEIJERE, STADHOUDERSKADĒ 135
AMSTERDAM Z.

INHOUD : A. J. Besseling, Nederlandsche Hydrachnidae. — P. Haverhorst, Een en ander over Odynerusnesten. — Dr. G. Kruseman, Chironomus trinotatus v. d. W. 1874. Mededeelingen over Tendipedidae. IV. — † Dr. J. Th. Oudemans.

Nederlandsche Hydrachnidae.

Het komt mij nuttig voor van mijn lijst van inlandsche Hydrachniden (1932) een aanvulling te geven. Deze aanvulling bestaat o.a. in het noemen van vindplaatsen van de soorten, in genoemde lijst als nieuw voor de fauna vermeld. De lijst van faunistische literatuur, waarin sprake is van inlandsche Hydrachniden kan voorts worden vermeerderd met een drietal publicaties: die van Moniez (1889), Haviga (1919) en Romijn (1923). Van het eerste artikel ontving ik door welwillendheid van Dr. Viets, Bremen een uittreksel. Omtrent eenige soorten te maken opmerkingen zijn mede opgenomen.

De systematische volgorde der hieronder volgende soorten is dezelfde als in 1932.

Eylais infundibulifera Koen. Uddelermeer, Mei. Sloot bij de Aa 's Bosch, Mei.

Eylais infundibulifera discreta Koen. Uddelermeer, Mei.

Eylais mutila Koen. Wiel Patersberg 's Bosch, Mei.

Eylais eugeni Thon. Wiel Rosmalen, Mei.

Hydrachna heegei Koen. Plas Hinthamerweg 's Bosch, Mei: F. n. sp.

Hydrachna maculifera Piers. Plas Hinthamerweg 's Bosch, Mei.

Hydrachna conjecta Koen. Scheerenplas Patersberg 's Bosch, Mei. F. n. sp.

Hydrachna distincta Koen. Plas Pettelaar 's Bosch, Juni.

Sperchon turgidus Viets. Gulp boven Gulpen, November.

Sperchon papillosus S. Thor. Voerenbeek Mesch, Augustus.

Sperchon compactilis Koen. Afwateringskanaal Neer. Juli.

Pseudosperchon verrucosus (Protz).

Romijn geeft op een tweetal ex. in de Hensenbeek, Noorbeek gevonden te hebben (1915). Deze opgave berust op een vergissing, welke Dr. Romijn zelf reeds bemerkt heeft: op beide preparaten is bovengenoemde naam doorgehaald en daarvoor in de plaats gesteld: *Sperchon glandulosus*. Inderdaad is deze laatste soort aanwezig.

Euthyas truncata (Neum). Sloot den Dungen, Juli.

Panisopsis vigilans (Piers) Sphagnumpoeltje bij de bron Zijpenberg Rheden, September F. n. sp.

Thyas pachystoma Koen. Plas Pettelaar 's Bosch, Mei.

Parathyas thoracata (Piers.) Sloot Westervoort, Mei. F. n. sp.

Hydryphantes ruber tricuspis Viets. Plas Hinthamerweg 's Bosch, Mei. F. n. subsp.

Lebertia insignis Neum. Smalle stroom en Dommel Boxtel, Juni.

Lebertia lineata S. Thor. Bron bij 't Peeske gem. Bergh, Mei.

Lebertia stigmatifera S. Thor. Beekje Beekhuizen Velp, October.

? *Hygrobates foreli* (Leb.) (= *titubans* Koen. bij Romijn 1923). Het materiaal, door Romijn verzameld voor zijne publicatie van 1923 blijft onvindbaar. Naar mijn meening berust het noemen van deze soort op een vergissing.

Hygrobates calliger Piers. Geul, Meerssen, November.

Hygrobates longiporus S. Thor. Smalle stroom Boxtel, Augustus F. n. sp.

Met deze soort zijn synoniem: *squamifer* S. Thor, *amplilaminatus* Lundbl. en *falcilaminatus* Walter. De identiteit van de beide laatsten met *squamifer* is reeds aangetoond; dat *squamifer* dezelfde soort als *longiporus* zou zijn werd door Piersig al vermoed. Wanneer ik ♂♂ en ♀♀ vergelijk met de diverse beschrijvingen en afbeeldingen van *longiporus* en *squamifer* zie ik volkomen overeenstemming; hieruit meen ik die identiteit te mogen concludeeren. Op een tweetal kenmerken wil ik hier nog even ingaan. Thor geeft op als afmetingen van een 3e nap van *longiporus* ♂: l. 150μ en br. 40μ . Bij een ♂ uit ons land zijn deze afmetingen l. 114μ en br. 32μ ., dit is dezelfde verhouding. Tusschen de palpus van mijn ♂♂ en de afbeelding van Thor (1899) zie ik geen verschil. Thor zegt dat de ventri-distale rand van het 2e lid geen tand bezit; toch is een geringe verdikking aanwezig welke door Thor. ook geteekend wordt.

? *Megapus spinipes* (Koch) Voor deze soort geldt de opmerking, als gemaakt bij *Hygrobates foreli*.

Megapus nodipalpis fonticola Viet s. Beekje Geulle, September.

Megapus nodipalpis pennata Viet s. Landeus Mechelen, October.

Unionicola vittata (Rathke.) Fransche wiel Orthen, Mei.

? *Unionicola figuralis* (Koch).

Het blijkt mij dat reeds vóór Romijn deze soort voor ons land vermeld werd door Havinga, met als vindplaats: Zuidlaardermeer, zomer 1917. Nu bevindt zich in de collectie-Romijn een ♂, vindplaats: Zuidlaardermeer, 23.7.17 en gedetermineerd als *U. figuralis* met welke determinatie ik mij niet had vereenigd. Hieraan moest ik onmiddellijk denken, toen ik Dr. H.'s proefschrift las. Deze schreef mij hierover: „dat de determinatie der mijten door mijzelf is geschied” en „dat de soort *U. figuralis* op 17 Juli 1917 door Dr. G. Romijn is gecontroleerd tijdens een bezoek dat deze mij toen gebracht heeft”.

Van mijn preparaat zond ik eenige teekeningen aan Dr. Viet s, Bremen; deze kon zich met mijn zienswijze vereenigen. Dit alles in aanmerking nemende blijf ik *U. figuralis* tot de twijfelachtig-inlandsche soorten rekenen.

Unionicola aculeata (Koen.) Zuidlaardermeer, Juli, Z. W. vaart, Juli.

Unionicola crassipes minor Soar. Groote meer, Valkenswaard, Januari. F. n. subsp.

Unionicola gracilipalpis (Viets). Kolk Patersberg, 's Bosch, Mei. F. n. sp.

Unionicola ypsilophora (Bonz.) Spoorwiel, Rosmalen, April.

Neumania spinipes (O. F. M.) Plas Pettelaar, 's Bosch, Juni.

Piona carnea (Koch.) Scheerenplas, Patersberg, 's Bosch, Mei.

Piona coccinea stjördalensis (S. Thor). Spoorwiel, Rosmalen, Mei.

Piona coccinea occulta Koen. Plas, Hinthamerweg, 's Bosch, Mei.

Piona obturbans (Piers.) Afwateringskanaal, Waspik, April.

Piona rotundoides (S. Thor.) Plas, Pettelaar, 's Bosch, Juni. F. n. sp.

Piona discrepans Koen. Strang, Bemmelen, Augustus. F. n. sp.

Piona clavicornis (O. F. M.) Sloot Westervoort, April. Door deze vondst kan het vraagteken, bij de soort geplaatst in mijn lijst van 1932, vervallen.

Piona conglobata conjugula Koen. Weltenvijver Heerlen, Augustus; Melanen Bergen o. Z., Mei. Het eerste pre-

paraat is aanwezig in het Natuurhistorisch Museum in Maas-tricht.

Hydrochoreutes ungulatus (K o c h.) Plas, Hinthamerweg, 's Bosch, Mei.

Pionacercus vatrax (K o c h.) Afwateringskanaal, Waspik, April.

Pionacercus uncinatus (K o e n.) Plas, Malden, Juni.

Pionacercus norvegicus S. T h o r. Rietplas, Patersberg, 's Bosch, Mei.

Ljania bipapillata S. T h o r. Bron, Warnsborn, Arnhem, Juni. F. n. sp.

? *Albia stationis* T h o n.

Van Dr. R o m i j n bezit ik een 2 tal buisjes, om welke inhoud ik mij tot voor kort nog niet bekommerd had. In een dezer buisjes, gemerkt „no. 118” vond ik dezer dagen tot mijn groote verrassing een ♂ en een ♀ van de zoo zeldzame mijt *Albia stationis* T h o n. Dit buisje bevatte voorts nog :

1 ex. *Lebertia inaequalis* ♀.

1 ex. *Hygrobates nigromaculatus* ♀ ei.

1 ex. *Forelia parmata* ♀ ei.

3 ex. *Brachypoda versicolor* ♀ ei.

1 ex. *Mideopsis orbicularis*.

2 ex. — *crassipes* ♀ ei.

1 ex. *Arrenurus spec.* ♀.

Dit lijstje bewijst, dat vindplaats No. 118 een langzaam stroomend water moet zijn; het is zeer te betreuren dat het mij, ondanks alle moeite, niet is mogen gelukken deze vindplaats No. 118 op te sporen. Strikt genomen is dus het bewijs dat *Albia* inlandsch is, nog niet geleverd, al is zulks naar mijn overtuiging wel het geval.

De verspreiding van deze Hydrachnide is de vermelding wel waard. De ontdekking had plaats in de Elbe bij Podebrad; achtereenvolgens werd dit diertje aangetroffen in de Witte Nijl, ten N. van Gebel Ahmed Aga; in de Groote Delme (Oldenburg); het Como meer; het Vierwoudsteden meer; het meer van Annecy. Deze vindplaatsen bevestigen het vermoeden dat No. 118 een langzaam stroomend water zou zijn; van de levenswijze is overigens niets bekend.

De lichaamsbouw wijkt niet af van de beschrijvingen; het ♂ is lang 692 μ , het ♀ 837 μ . De volgende bijzonderheden vond ik nog niet vermeld. De napplaten zijn halvemaanvormig en bij het ♂ voor en achter de genitaalopening vergroeid. De vorm herinnert aan sommige *Neumania*-soorten. De anaalopening is gelegen op een afzonderlijk schildje, met aan beide zijden een haartje. Dit schildje is blijkbaar ontstaan uit vergroeiing van de drie schildjes bij de nympe (V i e t s 1913 fig. 3).

Arrenurus integrator (O. F. M.) Plas Hinthamerweg, 's Bosch, Mei.

Arrenurus stecki K o e n. Wiel, Rosmalen, Mei.

Arrenurus bifidicodulus P i e r s. Sloot Bemmelen, Augustus.

Arrenurus fontinalis V i e t s. Beekje Geulle, September.

Arrenurus caudatus (d e G e e r.) Sloot Kaathoven, Juli.

Arrenurus perforatus G e o r g e. Sloot Tietjerk, Augustus.

F. n. sp.

Arrenurus cuspidator (O. F. M.) Rosep, Oisterwijk, Juli.

Arrenurus virens N e u m. Kanaal Huisterheide, Juni.

Arrenurus fimbriatus K o e n. Sloot Goutum, October.

F. n. sp.

Arrenurus bruzelii K o e n. Beekje den Dungen, Juli.

Arrenurus affinis K o e n. Kempensche Flesch Harskamp, Juli.

? *Arrenurus latus* B. e t. M. is in mijn lijst (1932) met een vraagteken aangeduid; dit teken is, naar ik zie in het separaat weggelaten. Voorts verwijs ik naar mijne opmerking, gemaakt bij *Hygrobates foreli*.

Arrenurus leuckarti P i e r s. Sloot 's Bosch, Juli. F. n. sp.

Literatuur.

1889. M o n i e z. R. *Pêches de M. A. Dollfuss en quelques points de la France et de la Hollande.* (Bull. Soc. d' études scient. de Paris, 12e Année, 1er sem.)

1899. T h o r, S. *Tredie Bidrag til Kundskaben om norges Hydrachnider.* (Arch. naturv. Christ. B XXI Nr. 5).

1913. V i e t s, K. *Hydracarinologische Beiträge VI u. VII* (Abh. Nat. Ver. Bremen, Bd XXI).

1919. H a v i n g a, B. *Studiën over Flora en Fauna van het Zuidlaarder meer.*

1923. R o m i j n, G. *Hydrobiologische Afdeeling.* (Versl. en

1919. H a v i n g a, B. *Studiën over Flora en Fauna van het jaar 1922).*

1932. B e s s e l i n g, A. J. *Nederlandsche Hydrachnidae.* (Tijdschr. v. Ent. Dl. LXXV suppl.)

's Hertogenbosch, December 1933. A. J. BESSELING.

Een en ander over Odynerusnesten.

Het wespengeslacht *Odynerus* staat bij den systematicus bekend om de moeilijke onderscheiding der soorten en bij den bioloog om de plasticiteit van zijn bouwinstinct. Dit laatste uit zich in de vervaardiging van drieërlei soort nesten. Deze worden gebouwd of in reeds aanwezige, min of meer buisvormige holten, of in door de wijfjes zelf gegraven ruimten in den bodem, of wel zij worden van leem of klei vrij tegen een wand opgemetseld, terwijl volgens verschillende waarnemers de wespen hierbij niet steeds strict aan een enkelen vorm gebonden zijn. Zeer opmerkenswaard is verder